

Biuletyn

Centrum Studiów Migracyjnych
Uniwersytetu Łódzkiego

nr 7 (16), grudzień 2021

Drodzy Czytelnicy,

zapraszamy do lektury ostatniego w 2021 r. numeru Biuletynu Centrum Studiów Migracyjnych UŁ. Magdalena Rekść (UŁ) opisuje w nim reakcje władz Serbii na wzmożoną imigrację po 2015 r.

Na łamach Biuletynu publikujemy najnowsze analizy, komunikaty z badań oraz komentarze do bieżących wydarzeń migracyjnych w Polsce i na świecie. Osoby zainteresowane publikowaniem w Biuletynie zapraszamy do kontaktu: csm@uni.lodz.pl

Życzymy miłej lektury!

**CENTRUM
STUDIÓW
MIGRACYJNYCH**
Uniwersytet Łódzki

ul. Rewolucji 1905 r. 41/43
pok. C-025, 90-214 Łódź
www.csm.uni.lodz.pl
email: csm@uni.lodz.pl

Magdalena Reksć

Serbia wobec kryzysu migracyjnego (2015-2021)

W 2015 r. uwagę świata przyciągnął tzw. kryzys migracyjny, spowodowany napływem przybyszów z krajów Południa, w tym przede wszystkim z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, do Europy. Jeden z głównych szlaków tranzytowych (tzw. „szlak bałkański”) wiódł z Grecji i Turcji do Europy Zachodniej przez Macedonię i Serbię. Czołówki mediów na całym globie wypełniały relacje z okolic dworca w Belgradzie, gdzie imigranci znaleźli tymczasowe „schronienie”. Trochę później media ochoczo relacjonowały dalszą wędrówkę przybyszów, przy okazji potępiając politykę Węgier za stawianie muru na granicy z Serbią i Chorwacją.

O tym jak bardzo zawodną i krótkotrwałą bywa pamięć niech świadczy fakt, iż dziś w polskim dyskursie prawniczym pojawiają się próby porównania ówczesnych wydarzeń do aktualnej sytuacji na polskiej granicy wschodniej. Według tych mocno uproszczonych, czy nawet mówiąc bardziej dosadnie - fałszujących rzeczywistość komparacji, Węgry miałyby być dzisiejszą Polską, a Serbia Białorusią. Tyle tylko, że Belgrad (w odróżnieniu od Mińska) nie grał z premedytacją ludzkim życiem w celu realizacji własnych celów politycznych. W 2015 r. uchodźcy wybierali szlak bałkański, gdyż wydał im się najbardziej bezpieczny, a ludzie przyjaźnie nastawieni wobec uchodźców. Te nastroje jednak szybko się zmieniły: powszechna sympatia przerodziła się w niechęć i uprzedzenie. W 2015 r. 45% Serbów deklarowało jednoznacznie pozytywny stosunek względem imigrantów, a 19% negatywny. W 2017 r.

wskazniki te wynosiły już odpowiednio 47% i 33%¹. Badania z 2020 r. pokazały narastanie etnicznego dystansu - większość Serbów nie chciała by przybysze zostali w ich kraju, 58% twierdziło, że imigranci to przede wszystkim sprawcy przestępstw².

W marcu 2016 r. Unia Europejska zawarła porozumienie z Turcją w sprawie odsyłania imigrantów nad Bosfor, co dało złudzenie rozwiązania problemu. Wydawało się, że odtąd migracje zostaną zinstytucjonalizowane i że wyzwania z nimi związane będą rozwiązywane w ramach współpracy międzynarodowej³. Ale przecież umowa nie wspominała nic o uchodźcach przebywających na Bałkanach, którzy będąc u wrót UE nie zamierzali cofać się. Poza tym Turcja nie pilnowała szczelnie swoich granic, zwłaszcza w momentach, kiedy próbowała prowadzić grę z Zachodem. Jeśli zgodzimy się, że dzięki wspomnianemu porozumieniu przybysze z Bliskiego Wschodu przestali lawinowo napływać na Bałkany, to jednak i tak ciągle docierali tam małym strumieniem, licząc, że stamtąd uda im się przedostać dalej na Zachód. Obecność tysięcy osób zamkniętych tuż za uszczelnioną granicą unijną nie wydawała się już na tyle medialna, by przyciągać większe zainteresowanie opinii publicznej, choć bałkańskie media i organizacje broniące praw człowieka alarmowały o dramatach uchodźców.

W 2018 r. zaczęły pojawiać się doniesienia o tzw. „nowym bałkańskim szlaku”, przez Albanię, Czarnogórę, Bośnię i Hercegowinę, zwłaszcza, że

¹ *Positivan stav prema migrantima ima 43 odsto građana Srbije*, <https://insajder.net/sr/sajt/vazno/5357/> [dostęp: 10.12.2021].

² *Stavovi prema migrantima i izbeglicama u Srbiji. Istraživački izveštaj*, jun 2020, https://psychosocialinnovation.net/wp-content/uploads/2020/08/Stavovi-prema-izbeglicama-i-migrantima_2020.pdf [dostęp: 10.12.2021].

³ S. Domaradzki, *Porozumienie Turcja–UE: skuteczne czy niezbędne?*, https://ec.europa.eu/poland/news/180612_EU_Turkey_migration_pl, [dostęp: 10.12.2021].

ponownie nastąpił wzrost nielegalnych przekroczeń granicy, choć oczywiście daleko było do sytuacji z 2015 r. Całkowitą liczbę wychodźców pozostających na terenie Grecji i Bałkanów Zachodnich szacowano na ok. 70 tys.⁴, choć powszechnie uważało się tę liczbę za mocno zaniżoną. Serbowie szacują, że w latach 2016-2020 przebywało na terenie ich kraju od 3 do 15 tys. imigrantów⁵. Analitycy zwracali uwagę na liczne problemy, wyzwania i zagrożenia, z jakimi przyszło się mierzyć już nie tylko Serbii czy Macedonii, ale wszystkim państwom regionu⁶. Sytuację dodatkowo komplikował fakt, że imigranci zdając sobie sprawę z rosnących względem nich uprzedzeń przemieszczali się po Bałkanach, kierując się bardziej lub mniej potwierdzonymi informacjami, gdzie w danej chwili mogą liczyć na wsparcie i sympatię miejscowej ludności. Najbardziej popularną destynacją stała się Bośnia i Hercegowina, gdzie tamtejsi muzułmanie (Boszniacy) okazali sympatię i współczucie imigrantom, zwłaszcza, że wielu z nich doświadczyło w latach 90-tych XX w. dramatu uchodźstwa. Jednak z czasem również i w Bośni zaczęła narastać niechęć wobec przybyszów⁷.

W końcu lutego 2020 r. prezydent Turcji R. T. Erdogan ogłosił, że Ankara nie będzie dłużej zatrzymywać u siebie uchodźców i otworzy swoje granice z UE, co wywołało reakcje zaniepokojenia w krajach bałkańskich. Świat zewnętrzny, pochłonięty pandemią koronawirusa, odwrócił uwagę od innych problemów, w tym od komplikującej się sytuacji na południowo-wschodnich rubieżach Europy. Tymczasem organizacje humanitarne w krajach tranzytowych, w tym w Serbii, nieprzerwanie alarmowały o rosnącej liczbie osób nielegalnie przedostających się na teren ich kraju. Trudno przytoczyć wiarygodne dane ilościowe na temat tegoż fenomenu skoro większość przybyszów nie podlegała rejestracji, a kontrolowane przez reżimy media albo nie dostrzegały tego zjawiska, albo przedstawiały go

Fot. 1 i 2. Okolice dworca autobusowego w Belgradzie (2015)

Źródło: autorka

tak, jak chcieli tego rządzący. Dyrektor belgradzkiego ośrodka dla uchodźców miał szacować, że każdego dnia granicę od strony południowej przekraczało ok. 150 osób⁸. Z kolei serbski prorządowy dziennik *Politika* pisał, że do samego Belgradu codziennie dociera od 50 do 100 nowych „gości”⁹. Biorąc pod uwagę rosnącą skalę przyjazdów wydawało się zasadnym mówienie

⁴ Szlak bałkański. Nowe drogi, przemoc i wypadki śmiertelne, <https://www.dw.com/pl/szlak-ba%20ka%20ski-nowe-drogi-przemoc-i-wypadki-%20miertelne/a-48334602>, 16.04.2019, [dostęp: 10.12.2021].

⁵ Stavovi prema migrantima i izbeglicama u Srbiji. istraživački izveštaj, Jun 2020, https://psychosocialinnovation.net/wp-content/uploads/2020/08/Stavovi-prema-izbeglicama-i-migrantima_2020.pdf, [dostęp: 10.12.2021].

⁶ Por. np. M. Rekšć, *New Balkan Migration Route and Its Impact on Transit Countries*, Yearbook of the Institute of East-Central Europe' Volume 17 (2019) Issue 4, s. 139-158.

⁷ Veliki protest u Bihaću: Građani traže rješenje problema migranta, <https://ba.n1info.com/vijesti/a458297-veliki-protest-u-bihacu-gradjani-traze-rjesenje-problema-migranta/> [dostęp: 10.12.2021].

⁸ E. Wallis, *Numbers of Migrants in Serbia Hoping to Cross Borders Increasing*, <https://www.infomigrants.net/en/post/27630/numbers-of-migrants-in-serbia-hoping-to-cross-borders-increasing> [dostęp: 10.12.2021].

⁹ U Beograd dnevno dođe i do 100 migranata, „Politika”, 22.06.2020, <https://www.politika.rs/sr/clanak/456689/U-Beograd-dnevno-dode-i-do-100-migranata> [dostęp: 10.12.2021].

Fot. 3. Okolice dworca autobusowego w Belgradzie (2015)

Źródło: autorka

o trzeciej fali kryzysu migracyjnego, z jaką musiały się mierzyć kraje bałkańskie.

Choć przybysze od początku traktowali Serbię jako kraj tranzytowy (o azyl występował i występują tylko nieliczni, ale ich wnioski i tak bywają często odrzucane¹⁰), to przekroczenie szczelnej granicy UE okazuje się bardzo trudnym wyzwaniem. Jak wiadomo, w obliczu kryzysu z 2015 r. Węgrzy zdecydowali się na budowę ogrodzenia na granicy z Serbią, co znacząco ograniczyło, ale nie zlikwidowało nielegalnych przekroczeń¹¹. Większym powodzeniem cieszy się Chorwacja, ewentualnie Rumunia, tylko, że tak Zagrzeb, jak i Bukareszt starając się o wejście do strefy Schengen dokładają wielu starań by pokazać Brukseli, że wzorowo sobie radzą z ochroną zewnętrznych granic UE. Skutkiem tego organizacje broniące praw człowieka regularnie raportują brutalne zachowania pograniczników, przede wszystkim chorwackich¹².

Można więc powiedzieć, że imigranci zostali zakleszczeni w „bałkańskim getcie”, większość wolała żyć poza budowanymi dla nich za pieniądze z Unii Europejskiej ośrodkami, zwłaszcza, że znaczna część tych funduszy trafiała do kieszeni lokalnych polityków. Tymczasem żyjący na ulicy imigranci (w tym również

i dzieci) musieli się z czegoś utrzymywać, a by przeżyć korzystali z ofert łatwego zarobku, wysuwanych przez organizacje mafijne¹³. Raporty niezależnych organizacji donosiły między innymi o prostytutce, handlu narkotykami, oddawaniu organów itd., a media ochoczo reprodukowały informacje o każdym wykroczeniu popełnionym przez „obcych”. Prawdziwa kampania nienawiści toczyła się jednak w przestrzeni wirtualnej. Warto uściślić, że serbskie media są w pełni podporządkowane władzy, a te niezależne (Telewizja N1, dziennik *Danas*) mają bardzo ograniczony zasięg oddziaływania. Skoro oficjalne stanowisko rządzących ze sprawującym od 2017 r. urząd prezydenta Aleksandrem Vučićem na czele głosiło otwartość wobec uchodźców (jednocześnie cicho przyzwalając na aktywność środowisk antyimigranckich, nieoficjalnie nawet je wspierając) walka przeciwko przybyszom rozgrywała się przede wszystkim w Internecie. Eksperti często podkreślają, że za reprodukowanymi na masową skalę *fake newsami* stała Rosja, której zależy na podgrzewaniu negatywnych emocji na Bałkanach. Finalnie upowszechnił się stereotypowy wizerunek imigranta jako przestępcy i gwałciela, choć wedle policyjnych statystyk wykroczenia popełniane przez przybyszów stanowiły wąski margines wszystkich incydentów. Co więcej, były to zazwyczaj porachunki pomiędzy samymi imigrantami, a nie ataki na ludność serbską.

Powoli, acz systematycznie wzrastające uprzedzenia eksplodowały w 2020 r., co wielu analityków próbowało tłumaczyć jako strategię kompensacji problemów związanych z pandemią koronawirusa. Szacuje się, że w Serbii działało i działa około 20 stron internetowych czy grup na portalach społecznościowych prowadzących kampanię wymierzoną przeciwko uchodźcom. Największa z nich powstała w marcu 2020 r. facebookowa grupa *Pokret STOP Naseljavanju migranata* („Ruch STOP napływowi migrantów”), licząca swojego czasu nawet 350 tys. członków (w chwili pisania tekstu w grudniu 2021 r. było ich „jedynie” 14 tys.). Na jej profilu pojawiały się mocno rozmiijające się z prawdą posty na

¹⁰ M. Stojanovic, *Serbia Rejected More Asylum-Seekers in 2020: Report*, <https://balkaninsight.com/2021/03/17/serbia-rejected-more-asylum-seekers-in-2020-report/> [dostęp: 10.12.2021].

¹¹ J. Cody, *Hungary: 151 migrants detained for illegal border crossings in just one weekend*, <https://rmx.news/article/hungary-151-migrants-detained-for-illegal-border-crossings-in-just-one-weekend> [dostęp: 10.12.2021].

¹² EU 'covered up' Croatia's failure to protect migrants from border brutality, <https://www.theguardian.com/global-development/2020/jun/15/eu-covered-up-croatias-failure-to-protect-migrants-from-border-brutality> [dostęp: 10.12.2021].

¹³ *Beograd: Djeca-migranti na ulici*, <https://www.dw.com/bs/beograd-djeca-migranti-na-ulici/a-56095610> [dostęp: 10.12.2021].

temat dewiacyjnych zachowań migrantów czy popełnianych przez nich aktów przemocy. Odnoszono się także do wymagowanego bogactwa imigrantów, posiadanych przez nich pieniędzy, markowych ubrań i najnowocześniejszych urządzeń multimedialnych. Choć przeważająca większość publikowanych fotografii już na pierwszy rzut oka nosiła znamiona fotomontażu, większość Serbów stopniowo w nie uwierzyła. W przestrzeni publicznej coraz częściej

Fot. 4. Bezdomni imigranci w parku przy Wydziale Ekonomii Uniwersytetu w Belgradzie (2020)

Źródło: autorka

pojawiły się nawoływania do przemocy w celu „rozwiązania problemu”. Dziś, w sytuacji „rozwiązania problemu” przez serbskie władze - o czym dalej będzie mowa - grupa przestaje się cieszyć popularnością, jej administratorzy – najwidoczniej nie mając o czym informować – zamieszczają posty antyszczepionkowe. Trzeba uściślić, że kampanię przeciwko imigrantom toczono nie tylko w Internecie. Na uprzedzeniach wobec przybyszów próbowały bowiem zbijać kapitał polityczny ugrupowania i organizacje kojarzone z radykalną prawicą¹⁴.

Niemająca pokrycia w rzeczywistości atmosfera strachu przed obcymi skutkowałą np. omijaniem (zwłaszcza przez samotnie idące kobiety) okolic belgradzkiego dworca autobusowego, gdzie lubili przesiadywać imigranci. W serbskich miastach odbywały się protesty, z których największy miał miejsce w stolicy w marcu 2020 r. Demonstranci obok flag czetników¹⁵, nieśli transparenty z hasłami

„*Terrorists not welcome*” („Terrorysty nie są mile widziani”), „*You will not replace us*” („Nie zastąpicie nas”), „*Serbia for Serbs*” („Serbia dla Serbów”). Wielu komentatorów interpretowało to jako kontrast do nastrojów z 2015 r., kiedy ludzie na belgradzkich murach spontanicznie pisali „*Refugees welcome*” („Uchodźcy mile widziani”).

Populistyczne władze zrozumiały, że głoszona polityka sympatii względem imigrantów, choć dobrze

Fot. 5. Bezdomni imigranci pod sklepem spożywczym (2020)

Źródło: autorka

„sprzedawała się” na Zachodzie, nie była dobrze odbierana przez serbskie społeczeństwo. W 2021 r. w wyniku szeregu akcji policji, przeważająca większość mieszkających na ulicach serbskich miast imigrantów została przewieziona do obozów, co spotkało się z pozytywnymi reakcjami społeczeństwa. Łatwo się domyśleć, że osoby pozostające pod wpływem roztażanej w Internecie atmosfery strachu cieszyły się, że „problem został wreszcie rozwiązany”, ale radość z nowej taktyki reżimu Vučića wyrażały także środowiska utożsamiane z tzw. „drugą Serbią”, a więc z Serbią liberalną, prozachodnią, intelektualną i antynacjonalistyczną. Jej przedstawiciele tłumaczyli, że nikt nie zasługuje na życie na ulicy, a w obozach zapewnione jest wyżywienie, opieka zdrowotna i lekcje dla dzieci. Co więcej, wspólnota międzynarodowa pochwaliła Belgrad za

¹⁴ Zob. np. M. Reksć, *Serbia and the third wave of the migration crisis*, [w:] *Serbia Twenty Years After the Fall of Slobodan Milošević: Success, Evolution, or Continuation?*, (red.) B. Surmacz, T. Stępniewski, IEŚ Policy Papers, 2021, nr 3, s. 99-113.

¹⁵ Czetnicy - serbskie oddziały partyzanckie, do których tradycji odwoływali się radykalni nacjonałści w latach 90-tych XX w.

Fot. 6. Susząca się odzież imigrantów (dzień wcześniej padał intensywnie deszcz) – tył dworca autobusowego (2020)

Źródło: autorka

„humanitarne” poradzenie sobie z trudną sytuacją, zwłaszcza, że Serbia jako europejski potentat szczepionek przeciwko Covid-19, włączyła uchodźców do narodowego programu szczepień¹⁶.

Rzeczywistość wcale nie wygląda jednak tak optymistycznie, jak bywa przedstawiana. Organizacje pozarządowe i aktywiści broniący praw człowieka narzekają, że nie wolno im wchodzić do obozów. Lekcje dla dzieci i kursy dla dorosłych prowadzone przez wolontariuszy z wielu krajów świata odbywają się poza ośrodkami. Trudno nie odnieść wrażenia, że władze starają się ukryć warunki tam panujące. O ich słabym standardzie świadczy fakt, że od 2016 r. większość przybyszów wybierała życie na ulicy.

Bibliografia:

Beograd: Djeca-migranti na ulici, <https://www.dw.com/bs/beograd-djeca-migranti-na-ulici/a-56095610> [dostęp: 10.12.2021].
Cody J., Hungary: 151 migrants detained for illegal border crossings in just one weekend, <https://rmx.news/article/article/hungary-151-migrants-detained-for-illegal-border-crossings-in-just-one-weekend> [dostęp: 10.12.2021].

W listopadzie 2021 r. macedoński portal *telma.com.mk* poinformował o wtargnięciu policji do macedońskiego obozu dla imigrantów, położonego przy granicy z Serbią, w okolicach wsi Vaksince i Lojane, których mieszkańcy (wśród nich kobiety i dzieci), skarżyli się na nieludzkie traktowanie przez personel: zabieranie paszportów i telefonów, stosowanie przemocy, gwałty¹⁷. Otwartym pozostaje pytanie czy macedoński ośrodek był tylko niechlubnym wyjątkiem, czy podobne, niehumanitarne praktyki mają miejsce również w Serbii i innych państwach regionu.

Niniejszy tekst miał być próbą syntetycznego przedstawienia problemów i wyzwań, z jakimi zmagają się biedna, skorumpowana, rządzona przez populistyczny reżim o ciągłych autorytarnych Serbii. Warty podkreślenia jest radykalna zmiana nastawienia serbskiego społeczeństwa wobec imigrantów – od szczerzej sympatii i spontanicznie organizowanej pomocy, po eksplozję mowy nienawiści – głównie za sprawą szerzonej w przestrzeni wirtualnej dezinformacji, o którą z uzasadnionych przyczyn podejrzewa się Rosję. Latem 2021 r. Serbia oraz inne kraje regionu zaczęły się obawiać, że przejęcie władzy w Afganistanie przez Talibów może poskutkować kolejną falą napływu imigrantów. Do dziś takowa jeszcze nie nadeszła, ale trudno powiedzieć co wydarzy się w kolejnych miesiącach.

Domaradzki S., Porozumienie Turcja–UE: skuteczne czy niezbędne?, https://ec.europa.eu/poland/news/180612_EU_Turkey_migration_pl [dostęp: 10.12.2021].
EU 'covered up' Croatia's failure to protect migrants from border brutality, <https://www.theguardian.com/global-development/2020/jun/15/eu-covered-up-croatias-failure-to-protect-migrants-from-border-brutality> [dostęp: 10.12.2021].

¹⁶ UNHCR Serbia Update, June 2021, <https://reliefweb.int/report/serbia/unhcr-serbia-update-june-2021> [dostęp: 10.12.2021].

¹⁷ Откриени кампови-мачилишта на границата со Србија, <https://telma.com.mk/2021/11/21/%d0%be%d1%82%d0%ba%d1%80%d0%b8%d0%b5%d0%bd%d0%b8-%d0%ba%d0%b0%d0%bc%d0%bf%d0%be%d0%b2%d0%b8-%d0%bc%d0%b0%d1%87%d0%b8%d0%bb%d0%b8%d1%88%d1%82%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d0%b3%d1%80%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%86/> [dostęp: 10.12.2021].

Откриени кампови-мачилишта на границата со Србија, <https://telma.com.mk/2021/11/21/%d0%be%d1%82%d0%ba%d1%80%d0%b8%d0%b5%d0%bd%d0%b8-%d0%ba%d0%b0%d0%bc%d0%bf%d0%be%d0%b2%d0%b8-%d0%bc%d0%b0%d1%87%d0%b8%d0%bb%d0%b8%d1%88%d1%82%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d0%b3%d1%80%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%86/> [dostęp: 10.12.2021].

Pozitivan stav prema migrantima ima 43 odsto građana Srbije, <https://insajder.net/sr/sajt/vazno/5357/> [dostęp: 10.12.2021].

Rekšć M., *New Balkan Migration Route and Its Impact on Transit Countries, Yearbook of the Institute of East-Central Europe' Volume 17 (2019) Issue 4.*

Rekšć M., *Serbia and the third wave of the migration crisis, [w:] Serbia Twenty Years After the Fall of Slobodan Milošević: Success, Evolution, or Continuation?, (red.) B. Surmacz, T. Stępniewski, IES Policy Papers, 2021, nr 3.*

Stavovi prema migrantima i izbeglicama u Srbiji. Istraživački izveštaj, jun 2020, https://psychosocialinnovation.net/wp-content/uploads/2020/08/Stavovi-prema-izbeglicama-i-migrantima_2020.pdf [dostęp: 10.12.2021].

Stojanovic M., *Serbia Rejected More Asylum-Seekers in 2020: Report*, <https://balkaninsight.com/2021/03/17/serbia-rejected-more-asylum-seekers-in-2020-report/>, 09.12.2021.

Szlak bałkański. Nowe drogi, przemoc i wypadki śmiertelne, <https://www.dw.com/pl/szlak-baC5%82kaC5%84ski-nowe-drogi-przemoc-i-wypadki-C5%9Bmiertelne/a-48334602>, 16.04.2019, 10.12.2021.

U Beograd dnevno dođe i do 100 migranata, „Politika”, 22.06.2020, <https://www.politika.rs/sr/clanak/456689/U-Beograd-dnevno-dode-i-do-100-migranata>, 10.12.2021.

UNHCR Serbia Update, June 2021, <https://reliefweb.int/report/serbia/unhcr-serbia-update-june-2021>, 10.12.2021.

Veliki protest u Bihaću: Građani traže rješenje problema migranta, <https://ba.n1info.com/vijesti/a458297-veliki-protest-u-bihacu-gradjani-traze-rjesenje-problema-migranata/>, 8.12.2021.

Wallis E., *Numbers of Migrants in Serbia Hoping to Cross Borders Increasing*, <https://www.infomigrants.net/en/post/27630/numbers-of-migrants-in-serbia-hoping-to-cross-borders-increasing>, 07.11.2021.

O Autorce:

Dr hab. Magdalena Rekšć

Adiunkt w Katedrze Teorii Polityki i Myśli Politycznej na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ, sekretarz naukowy w Centrum Naukowo-Badawczym UŁ „Bałkany na przełomie XX/XXI w.” Autorka licznych publikacji naukowych poświęconych Bałkanom Zachodnim. Członkini między innymi Komisji Bałkanistyki PAN, Rady Naukowej pisma *Politikon - Časopis za istraživanje fenomena politike*.

Adres email: magdalena.reksc@wsmip.uni.lodz.pl

Sugerowane cytowanie:

Rekšć M. (2021), *Serbia wobec kryzysu migracyjnego (2015-2021)*, „Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UŁ”, 7(16), www.csm.uni.lodz.pl

Biuletyn redaguje: Marcin Gońda

**CENTRUM
STUDIÓW
MIGRACYJNYCH**
Uniwersytet Łódzki

ul. Rewolucji 1905 r. 41/43
pok. C-025, 90-214 Łódź
www.csm.uni.lodz.pl
email: csm@uni.lodz.pl